

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2014

YEARBOOK

2014

ГОДИНА 5

VOLUME V

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

ISSN 1857-7059

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2014
YEARBOOK
2014**

Посветен на доц. д-р Душко Алексовски

ГОДИНА 5

VOLUME V

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот

проф. д-р Јованка Денкова

Издавачки совет

проф. д-р Саша Митрев
проф. д-р Блажо Боев
проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
проф. д-р Виолета Димова
проф. д-р Јованка Денкова
проф. д-р Билјана Ивановска
доц. д-р Нина Даскаловска
доц. д-р Махмуд Челик
доц. д-р Ранко Младеноски
м-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

проф. д-р Јованка Денкова
проф. д-р Виолета Димова
проф. д-р Луси Караниколова
проф. д-р Толе Белчев
проф. д-р Билјана Ивановска
доц. д-р Марија Кусевска
доц. д-р Нина Даскаловска
доц. д-р Марија Кукубајска
доц. д-р Драгана Кузмановска
виш лектор м-р Снежана Кирова
м-р Весна Коцева

Главен уредник

доц. д-р Марија Леонтиќ

Одговорен уредник

доц. д-р Светлана Јакимовска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
лектор м-р Биљана Петковска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Sasa Mitrev, Ph. D.
Prof. Blazo Boev, Ph. D.
Prof. Liljana Koleva Gudeva, Ph. D.
Prof. Violeta Dimova, Ph. D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph. D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph. D.
Docent Nina Daskalovska, Ph.D.
Docent Mahmud Celik, Ph.D.
Docent Ranko Mladenoski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M. A.

Editorial staff

Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph. D
Prof. Violeta Dimova, Ph. D.
Ass. Prof. Lusi Karanikolova, Ph. D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph. D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph. D.
Docent Marija Kusevska, Ph.D.
Docent Nina Daskalovska, Ph.D.
Docent Marija Kukubajska, Ph.D.
Docent Dragana Suzmanovska, Ph.D.
Senior Lecturer Snezana Kirova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Docent Marija Leontik, Ph.D.

Editor in chief

Docent Svetlana Jakimovska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Lecturer Biljana Petkovska, M.A.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Address of editorial office
Goce Delcev University–Stip
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10A
PO box 201, 2000 Stip
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

ЈАЗИК

Билјана Ивановска, Нина Даскаловска ПРЕГЛЕД НА ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МОДЕЛИ ЗА ПОВРАТНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК Biljana Ivanovska, Nina Daskalovska A REVIEW OF THE TRADITIONAL REFLEXIVE MODELS IN MACEDONIAN AND GERMAN	9
Толе Белчев, Станка Коцева ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ ВО СОВРЕМЕНИОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК Tole Belcev, Stanka Kocева WORD FORMATION IN MODERN MACEDONIAN LANGUAGE	19
Драгана Кузмановска, Снежана Кирова, Биљана Петковска АНАЛИЗА НА ФРАЗЕОЛОШКИТЕ ЕДИНИЦИ СО КОМПОНЕНТАТА „УСТА“ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК Dragana Kuzmanovska, Snežana Kirova, Biljana Petkovska ANALYSIS OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH THE COMPONENT “MUND/MOUTH” IN GERMAN AND ENGLISH	33
Марија Кусевска МЕЃУКУЛТУРНИ ИСТРАЖУВАЊА НА ГОВОРНИТЕ ЧИНОВИ Marija Kusevska CROSS-CULTURAL STUDIES OF SPEECH ACTS	43
Марија Леонтиќ СЕМАНТИКАТА НА ТУРСКИОТ СУФИКС -ли /-lİ/ (-lı, -li, -lu, -lü) ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Marija Leontic THE SEMANTICS OF THE TURKISH SUFFIX -ли /-lİ/ (-lı, -li, -lu, -lü) IN THE TURKISH AND IN THE MACEDONIAN LANGUAGE	53
Дејан Методијески, Костадин Голаков ИЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИТЕ ЈАЗИЦИ НА ФАКУЛТЕТИТЕ ЗА ТУРИЗАМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Dejan Metodijeski, Kostadin Golakov FOREIGN LANGUAGES STUDYING AT THE FACULTIES OF TOURISM IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA	63
Марица Тасевска ФАКТОРИ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА РОДОТ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК Marica Tasevska FACTORS FOR DETERMINATION OF THE GENDER IN THE GERMAN LANGUAGE	73

КНИЖЕВНОСТ

- Јованка Денкова, Махмут Челик, Билјана Ивановска**
ТЕОРИСКО ПРОМИСЛУВАЊЕ НА ЕПИСТОЛАРНИОТ ЖАНР
Jovanka Denkova, Mahmut Celik, Biljana Ivanovska
THEORY RETRASING OF THE EPISTOLARY GENRE 87

- Махмут Челик, Јованка Денкова, Билјана Ивановска**
ПОЕТСКО-ПРОЗНОТО ТВОРЕШТВО ЗА ДЕЦА НА ФАХРИ КАЈА
Mahmut Celik, Jovanka Denkova, Biljana Ivanovska
FAHRI KAYA'S WORK IN POETIC AND PROSE CHILDREN'S LITERATURE .. 97

- Наталија Поп Зариева**
УЛОГАТА НА ИЗМАМАТА И МАСКИТЕ ВО *ХАМЛЕТ*
Natalija Pop Zarieva
THE ROLE OF DECEIT AND MASKS IN *HAMLET* 103

- Крсте Илиев**
ПРЕПОРОДОТ НА ВИТЕШТВОТО И ПОЈАВАТА НА
ЦЕНТЛМЕНОТ ВО ВЕЛИКА БРИТАНИЈА
Krste Iliev
THE REVIVAL OF CHIVALRY AND THE EMERGENCE OF
THE GENTLEMAN IN GREAT BRITAIN 113

- Јане Јованов, Снежана Кирова**
„ПРЕКРАСЕН НОВ СВЕТ“ ПРЕГЛЕД И СОЦИО-ФИЛОСОФСКА АНАЛИЗА
Jane Jovanov, Snezana Kirova
“BRAVE NEW WORLD” REVIEW AND SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS .. 117

- Марија Крстева**
АМЕРИКАНСКАТА ИДЕОЛОГИЈА ВО „ЗДРАВ РАЗУМ“ НА
ТОМАС ПЕИН
Marija Krsteva
AMERICAN IDEOLOGY SEEN THROUGH THOMAS PAINE'S
“COMMON SENSE” 127

ПРЕВЕДУВАЊЕ И ТОЛКУВАЊЕ

- Билјана Ивановска, Јованка Денкова, Махмут Челик**
МАКЕДОНСКИТЕ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА ГЛАГОЛИТЕ ВО
ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ШТО ИСКАЖУВААТ ПСИХИЧКА СОСТОЈБА
Biljana Ivanovska, Jovanka Denkova, Mahmut Celik
ON THE MACEDONIAN COUNTERPARTS OF THE GERMAN
VERBS DENOTING EMOTIONAL STATE 135

- Светлана Јакимовска**
ТЕРМИНОЛОГИЈАТА КАКО НАУКА И ТЕРМИНОЛОШКАТА РАБОТА
Svetlana Jakimovska
TERMINOLOGY SCIENCE AND TERMINOLOGY WORK 143

Даринка Маролова

**ДИДАКТИЧКИ ПРИСТАП КОН ТОЛКУВАЊЕТО НА СИНТАКСИЧКАТА
ПОВЕЌЕЗНАЧНОСТ**

Darinka Marolova

DIDACTIC APPROACH TO INTERPRETING THE SYNTACTIC AMBIGUITY 153

МЕТОДИКА

Емилија Петрова Ѓорѓева

**УЛОГАТА НА ДИРЕКТОРОТ ВО МОТИВИРАЊЕТО ЗА
ПРИФАЌАЊЕ ПРОМЕНИ ВО УЧИЛИШТЕТО**

Emilija Petrova Gorgeva

**THE ROLE OF THE PRINCIPAL IN THE MOTIVATION FOR
ACCEPTING CHANGES IN SCHOOL 161**

Нина Даскаловска, Билјана Ивановска

**ВАЖНОСТА НА ИНТЕРАКЦИЈАТА ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ
Nina Daskalovska, Biljana Ivanovska**

THE IMPORTANCE OF INTERACTION IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING 169

Марија Емилија Кукубајска, Билјана Алексова Даневска

**БИОЕТИКА, МУЛТИКУЛТУРА, МУЛТИЛИНГВАЛНОСТ И
АКВИЗИЦИЈА НА СТРАНСКИ ЈАЗИК**

Marija Emilija Kukubajska, Biljana Aleksova Danevska

**BIOETHICS, MULTI-CULTURE, MULTI-LINGUAL ENVIRONMENT
AND FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION 183**

Марија Тодорова

МНОГУЈАЗИЧНА МЕТОДИКА

Marija Todorova

MULTILINGUAL METHODOLOGY 195

Катерина Сусинова, Нина Даскаловска

**УПОТРЕБАТА НА СТРАТЕГИИ ЗА УЧЕЊЕ ЈАЗИК КАЈ УЧЕНИЦИ
ВО ОСНОВНО И СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ**

Katerina Susinova, Nina Daskalovska

**THE USE OF LANGUAGE LEARNING STRATEGIES BY PRIMARY
AND SECONDARY SCHOOL EFL LEARNERS 203**

Марија Дончева, Нина Даскаловска

**УЛОГАТА НА ЛИТЕРАТУРАТА ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК
И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ЈАЗИЧНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА УЧЕНИКОТ**

Marija Donceva, Nina Daskalovska

**THE ROLE OF LITERATURE IN LEARNING ENGLISH AND ITS EFFECTS ON
LEARNERS' LINGUISTIC COMPETENCE 213**

Прегледен труд
Review paper

СЕМАНТИКАТА НА ТУРСКИОТ СУФИКС -ли /-İ/ (-lı, -li, -lu, -lü) ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

доц. д-р Марија Леонтиќ¹

Апстракт: Македонскиот и турскиот народ живееле заедно пет века и влијанието на турскиот јазик врз македонскиот јазик е големо.

Турскиот јазик влијаел врз морфологијата на македонскиот јазик. Влијанието на турскиот јазик врз морфолошкиот систем на македонскиот јазик се гледа особено во внесување на нови суфикси, како што е -ли /-İ/ (-lı, -li, -lu, -lü). Овој суфикс има зборообразувачка функција. Пр. аирлија, кавгалија, касметлија, локумлија, лимонлија, марифетлија, мераклија, памуклија, табиетлија, фајдалија, шербетлија и сл.

Турскиот суфикс -lı, -li, -lu, -lü (-ли) успеа да се оддели од лексичката заемка, да стане самостоен и да добие зборообразувачка функција во македонскиот јазик. Пр. свездалија, зимурлија, пубертетлија, имотлија, среќлија, универзитетлија, факултетлија и др.

Во овој труд ќе се анализира семантиката на турскиот суфикс -ли (-lı, -li, -lu, -lü) во турскиот и во македонскиот јазик.

Клучни зборови: македонски јазик, турски јазик, турски суфикс -ли (-lı, -li, -lu, -lü), семантика на -ли (-lı, -li, -lu, -lü)

THE SEMANTICS OF THE TURKISH SUFFIX -li /-İ/ (-lı, -li, -lu, -lü) IN THE TURKISH AND IN THE MACEDONIAN LANGUAGE

Marija Leontic, Ph. D. ²

Abstract: Macedonian and Turkish people had lived together for five centuries and Turkish influence on the Macedonian language is enormous.

The Turkish language has greatly influenced the Macedonian morphology.

¹⁾ Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

²⁾ Faculty of Philology, University “Goce Delcev” Stip

The influence of the Turkish on the morphological system of the Macedonian language is particularly evident in the introduction of new suffixes like -ли /-lĭ/ (-lĭ, -lĭ, -lĭ, -lĭ). This suffix has a wordformation function. For ex. аирлија, кавгалија, касметлија, локумлија, лимонлија, марифетлија, мераклија, памуклија, табитетлија, фајдалија, шербетлија and so on.

The Turkish suffixes -lĭ, -lĭ, -lĭ, -lĭ (-ли) managed to separate from the lexical borrowings, to become independent and to have a wordformation function in the Macedonian. For ex. свездалија, зимурлија, пубертетлија, имотлија, среќлија, универзитетлија, факултетлија and so on.

In this study I shall discuss the semantic properties of the Turkish suffix -ли (-lĭ, -lĭ, -lĭ, -lĭ) in both the Turkish and the Macedonian language.

Key words: *Macedonian language, Turkish language, Turkish suffix -ли (-lĭ, -lĭ, -lĭ, -lĭ), semantics of -ли (-lĭ, -lĭ, -lĭ, -lĭ)*

1. Вовед

Влијанието на турскиот јазик врз македонскиот јазик може да се следи главно од 16 век до денес, во услови на успешно спроведена стандардизација на нормираниот македонски јазик. Во текот на петвековниот јазичен контакт на македонскиот со турскиот јазик навлегувањето на турските суфикси се одвивало паралелно со навлегувањето на турските лексички заемки. Народот во секојдневната комуникација заедно со изведените лексички заемки присвојувал и суфикси што имаат збоорообразувачка функција, а коишто не ни знаел дека се суфикси.

Ворамките на лексичките заемки од турско потекло се наоѓа турскиот суфикс -ли (-lĭ, -lĭ, -lĭ, -lĭ), кој со текот на времето во македонските говори навлегол во поголем број во споредба со другите суфикси. Со текот на времето овој суфикс во македонскиот јазик покажа голема омиленост, прифатеност и продуктивност. На почетокот суфиксот -ли навлегувал заедно со лексичките заемки од турско потекло, но потоа, пополека, овој фреквентен турски суфикс почнал да се одделува од основата на турските заемки, да се осамостојува и да се употребува за изведување на зборови од македонско и интернационално потекло или, што е уште поинтересно, за образување турски зборови по пат на аналогича.

Иако во османско-турскиот јазик постоеле четири варијанти (-lĭ, -lĭ, -lĭ, -lĭ), при преземањето во македонскиот јазик се унифицирале во -ли (-lĭ). Во македонскиот јазик се сретнуваат лексички заемки со изворната неадаптирана варијанта -ли во помал број: *аирли, бајракли,*

назли, нишанли, памукли, севдали и др. Со текот на времето, како што лексемите со -ли станувале омилен, истовремено од страна на народот доживувале адаптација. Адаптацијата на изворната варијанта -ли се правела со поврзување со разновидни словенски и други суфикси, при што се добивале хибридни полиморфемни суфикси коишто придонесле овие придавки долго да опстанат во македонскиот јазик. При создавањето на овие полиморфемни суфикси се јавиле бројни варијанти, затоа што македонскиот јазик не бил стандардизиран: -лија, -лиа, -лја, -лика, -лијка, -личка, -личе и -лијче (*бериќетлија, кедерлиа, сојлја, миразлика, марићетлијка, заваличка, басмаличе, назлијче*).

По стандардизацијата на македонскиот јазик најчесто се користи адаптираната форма -лија за машки, женски и среден род (пр. *бељалија*), -лика за изразување женски род (пр. *пубертетлика*), а -личе за изразување среден род (пр. *басмаличе*). Со нормирањето, видоизменетите форми не се внесени во литературниот македонски јазик, но можат да се сретнат во македонските говори, дијалекти и народното творештво.

Но токму проширената адаптирана форма (-лија) и осамостојувањето на суфиксот -ли со негово додавање на зборови од македонско (пр. *врнежлија*), турско (пр. *занаетлија*) и интернационално потекло (пр. *универзитетлија*) и градењето на нови лексеми (пр. *пубертетлија, зборлија*) ја обнови продуктивноста на овој суфикс и го утврди неговото место во зборообразувачкиот систем на македонскиот јазик. Но сè повеќе беше забележливо дека новите изведени зборови со суфиксот -ли добиваат стилска обоеност. Овие промени се случуваа во тек на неколку децении како одраз на општествено-економските и јазичните промени во Македонија што оставија свои траги во стандардниот говор.

2. Семантика на турскиот суфикс -ли /-lî/ (-li, -lu, -lû)

Суфиксот -li, -li, -lu, -lû во турскиот јазик главно означува посвојност, припадност и својство во широка смисла. Туркологот Мухарем Ергин функцијата на овој суфикс ја изразува на следниот начин: „...Суфиксот -li, -li, -lu, -lû изразува локација на еден предмет во друг, припадност на еден предмет на друг или поврзаност на еден предмет со друг. Значи, накратко, изразува локација кај себеси, припадност или поврзаност“ (Мухарем Ергин, 1998: 159)

Суфиксот -li, -li, -lu, -lû поради својата голема продуктивност развил специфични семантички нијанси како што се:

- посвојност во широка смисла (пр. *ebeveynli*: со родител);
- припадност, поседување во широка смисла (пр. *şemsiyeli*: со чадор);

- својство (пр. güçlü: силен);
- локација на еден предмет во друг, компоненти или содржина на еден предмет (пр. mutfaklı: со кујна);
- групирање или состав од одреден број делови (пр. beşli: составен од пет дела);
- припадност на еден предмет на друг (пр. başlı: со глава);
- поврзаност на еден предмет со друг (пр. kilitli: со клуч);
- поврзаност со одредена институција или организација (пр. partili: партиец);
- жител на континент, земја, покраина, град, село и место (пр. Üsküplü: скопјанец).

При навлегувањето во македонскиот јазик, овие суфикси во најголем број примери ја задржале истата семантика, но воедно во помал број примери добиле и специфични функции.

Турските лексички заемки и новите лексеми градени со осамостоениот суфикс -ли (-li) во македонскиот јазик ги имаат следниве значења:

- лице со одредени внатрешни, духовни, психички и општествени карактеристики;
- живи суштества, растенија или предмети со одредени надворешни карактеристики;
- живи суштества, растенија, предмети или апстрактни поими што се со нешто;
- лице или предмет со одредено потекло, припаѓање (на град, село, населба, време и сл.);
- лице кое е вршител на одредено дејство;
- место со одредени карактеристики;
- назив на разни поими.

2.1. Прва семантика на лексемите образувани со турскиот суфикс -ли – Лице со одредени внатрешни, духовни, психички и општествени карактеристики.

а) Лице со доминантни карактерни црти, навики, склоности, вештини, невештини: абдеслија, авдеслија, абдесли; адетлија; адилија; азганлија; аирлија, аирли, ајрлја, хаирлија; акаллија; аклија; арѓунлија; аталија, атајлија; ахтлиа; ачик-ѓозлија; ашиклија, ашикли; барутлија; батлија; башка-мурлија; бегиритлија; белџалија, белалија, белелија; бербатлија; берикетлија, бирикитлији, најбирикитлија; бесалија, бесајлија;

бинеклија; болезлија, болеслија, булизлија; борчлија, борцлија, борчлиа, бурчлиа; бошлија; брзлија; будалаллија; веселија; вешлија; виданлија; гаѓарлија; гајлелија, гајлилија, гајлелија; гајретлија, гајритлија, гарезлија, генишлија; горделија; гревлија; грижовлија; грозлија; дарбалија; дарлија; деликанлија, деликанлија; дембелија; дертлија, дертлија; дефицитлија; дикатлија; дослија; дрслија, дрчлија; езиетлија; ербаплија; ешталлија; завалија, заваллија, завалиа, завали; заифлија; заметлија, заамитлија; занаетлија, занатлија; зарлија; зборлија; звездалија; зијанлија; зимурлија; знајлија; зорлија; зулумлија; зукамлија; свездаллија, свездалија, свезделија, свездалија; игбаллија, ибдаллија; издавлија; изеслија, изеслија; изиетлија; изјадлија; илетлија; инаетлија; инсанлија, инсанлија; исавлија, инсафлија; ихтибарлија, ихтеберлија, ихтибарлија; иштахлија; јавашлија; јаглија, јалија, јалли; јарамаслија; јатлија; јурушлија; каарлија; кабаатлија, кабаетлија, кабатлија, кабахатлија, кабетлија, кабатлија; кабадаллија; кавгалија; кадемлија; кајметлија, кајмитлија, кајмитлија; касметлија, кајметлија, кајметлија, касметлија, касметлија, касметлија, покасметлија; кахарлија, кахрлија; кедерлија; кибарлија; кирлија, чирлија; кишилија; кодошлија; куветлија, кувитлија; куражлија, куражлија, корошлија, кусурлија; кајветлија, кајветлија; лафазанлија; лимонтабиетлија; мамурлија, маурлија, мамурлија; марифетлија, мариветлија, марифетлија, мурафетлија; мастратлија, масрафлија, мастратлија; мераклија, мераклија; мераметлија; милозлија, милослија; мирислија, мерислија; мозоклија; молчелија; мрзелија, мрзелија, мрзлија, мрзлија, мрзелија, мрзелија; мукаетлија, мукатлија; назлија, назли; најтаксиратлија, таксиратлија; намузлија, намузлија, намузлија; настранлија; неарлија; невешлија; незборлија; некасметлија, некасметлија, некасметлија, некасметлија; немоклија, немокалија; немукаетлија; неработлија; несрекалија, несрекарлија; некефлија; нецамбушлија; оралија, оролија; орезлија; пакослија; паметлија; перислија; пимпирлија; пишлија; помолчлија; прдлија; раатлија; работлија; рзлија, рзлија; сабарли; сајгелија; салтанатлија; своетлија; севаплија, себаплија, севалија; севдалија, севдали; сербеслија; серсемлија; сертлија; сефалија; синелија; скокотлија; спорлија; сравлија; срамежлија; срамлија; срашлија, страшлија; среклија, срекалија, срекалија; сфекуветлија; саклетлија; табиетлија; такатлија; таксиратлија, таксиратлија, таксирлија, таксирлија; текеклија, текеклија; тираклија; трпежлија; трфлија; турфанлија; тајасамлија; кефлија, кефлија, кефлија, кефлија, кефлија, кифилија; кибарлија; кутежлија; кутлија; ујлија, ујлија, хујлија; унџлија; фајдалија, фајделија, фајделија; фатлија; финалија; фикирлија; фодулија;

чаламлија; чемерлија; чинелија; чишитлија; циљвелија, циљфелија; цимлија; цумбушлија, цамбушлија, цимбишлија; шенлија; штетлија; шубелија, шубејлија, шубеллија, шубилија;

б) Лице болно од нешто: бутурлија; веремлија; далаклија, даљаклија; задуфлија; мајасоллија, маразлија, мараслија; овтикаллија, овтикалија, офтикалија, офтикаллија; френгузлија; шугајлија;

в) Лице со одредена општествена положба (социјална, образовна, културна, политичка и др.): аркалија; вакатлија, ваќатлија; гедиклија; девлетлија, довлетлија, дуетлија; дефтерли; еснафлија, еснавлија; имашлија; имотлија; институтлија; јарлија; кабадајлија; кефалија; комитетлија; мектеплија; миразлија; орденлија; паралија, парајлија, паралија; пашалија; режимлија; сојлија, сојлија; тимарлија; топраклија; универзитетлија; факултетлија; чаршијузлија, чаршиузлија, чаршузлија; чаршилија.

2.2. Втора семантика на лексемите образувани со турскиот суфикс -ли – Живи суштества, растенија или предмети со одредени надворешни карактеристики:

а) Лица со одредени надворешни карактеристики: абрашлија, акашлија; алтй пәрмәклија; аскерлија, аскирлија; бенкалија, бенкаллија; бојлија, боилија, бујлија, брадалија, брадајлија, брадаллија, брадаслија, брадешлија; гибиклија, гибикли; главатлија; гоежлија; гојазлија, грделија, диведишлија; дингил бојлија; дишлија; дудаклија, дудаклија; дустабанлија, дузтабанлија, дустабанлија; герданлија; гозлија; ешлија; заблија; згојазлија; јакашлија; јангозлија, јангозлија; јаралија, јараллија; јашлија, јешлија; јанаклија; камбурлија, камбурли; карагозлија, карагозли; каракашлија, каракашлиа; качарлија; келлиа; кршелија; кукурузлија, курәзлија; куремлија, куремлија, куремли; мајмун суратлија; манлија; мустаклија, мустаклија; нишанлија, нишанли; пегајлија, перделија, пердәлија; перчинлија, перчемлија, перчуклија; разоклија; рмпалија; ставалија, ставајлија; стаслија; ташаклија; тулумлија, тулумли, тулумлија; устатлија; ушлија; фиданбојлија, фиданбојли, фиданбујлија; чакарлија, чәкарлија; чакрғозли; чатмалија, чатмали; чәкәндишлија; шашлија; шенерлија; шкембелија, чкембелија, шкемберлија;

б) Животни со одредени надворешни карактеристики: алаклија, арунлија, атлија, атли; дамкалија, дамкајлија, дамкаллија, дамаклија, дамаклија; дойлиа овца; ергелија, кәркајакли;

в) Птици со одредени надворешни карактеристики: алканаклија, гоканаклија, јаклија; караканаклија; мавлија; палканаклија; пачарлија; сараканаклија; шапкалија;

г) Растенија со одредени надворешни карактеристики: авајлија, каралија, катмерлија; некатмерлија;

д) Предмети со одредени надворешни карактеристики:

- **општи карактеристики:** аваллија, авалија; адилија; ајталија; алтанлија, алтањлија, алтањлија; ал-шамлија; амбарлија; бисерлија, бисерли; бузлија; варакли; диреклија; драмлија; дреболија, дребулија, дребулија, зглобалија, икителија, икителлија; искилија; јајлија, јаалија; јалдазлија, јалдезлија; калајлија; колаклија, коваклија, колаклиа, колашлија, куваклија; колалија; кременлија, криминлија; кршаклија; маџарлија; мекамлија, мекамлја; сунѓерлија, ткаарлија; кошлија; хемикалија; чиришлија, виделија, роганлија;
- **карактеристики во поглед на материјал:** атлазлија; бакарлија; басмалија, басманлија, бигорлија, бигурлија; бубаклија; бурунџуклија; варлија; восоклија; гивгирлија, гивгирлија; демирлија; ѓумушлија; јанаклија; јумбасмалија; кадифелија, кадифели; кумашлија; мермерлија;
- **карактеристики во поглед на форма:** бадемлија; бардаклија; бурмалија, бурмајлија, бурмаллија, бурманлија, бурманлиа, бормалиа, вустанлија; гајтанлија; ѓерѓефлија; крстачлија, кубелија, кубејлија; кулаклија; сандаклија; синџирлија; чемберлија;
- **карактеристики во поглед на боја:** алѓувезлија; јоргованлија, аргафанлија, аргованлија; бојалија; вараклија, вараклиа; виналија; вишнејлија; гугушлија; дукатлија, дукатли; ѓувезлија; жарлија; зејтинлија; кадифлија; кафелија, кафејлија; куршумлија, куршумлија, куршлија; локумлија; морлија, мурлија; пембелија, пембеллија; пипирлија; портокалија; руменлија; саманлија; спатлија; сребранлија; турунчлија; чивитлија, чивитлија; џингерлија;

ѓ) Храна, пијалаци и слично со одредени карактеристики: амберлија, амберли; анасонлија; бендерлија; ил'ачлија, илечлија, ил'ачлија; ирмиклија алва; кашиклија; лезетлија; овашлија; пинирлија, сарајлија, сарајлија; татлија, татли; шербетлија, шеќерлија.

2.3. Трета семантика на лексемите образувани со турскиот суфикс -ли – Живи суштества, растенија, предмети или апстрактни поими што се со нешто:

а) што е со нешто, што има нешто: бајракли; балаклија; балтаклија; бератлија; вошлија; гакарлија, гакерлија; дамарлија; дечурлија; евзалија, евсалија; јакалија; јелмазлија; капаклија; кафезлија, кафезли; кемерлија, кемерлија; кибритлија; колчаклија; коноплија; коштанлија; крмалија;

крстатли; кубурлија; кърѣнфилѣа; лекелија; лимонлија; маналија; мијурлија, муурлија; мишанлиа; мураќиплија, мураќеплија; нафелија; пантолѣја, панталија; панцирлија, пансирли, пансирлија, пансурли, пансурлија, панцирли; пачаллија; плочлија; пушкалија; ремлија; ресалија; рубалија, рубајлија, рубаллија; саватлија; сапунлија; саруклија; теллија; темеллија; топузлија; туралија; кърлија; федерлија; ферманлија; феселлија; црвлија; чакширлија; чардаклија; чарклија, чекрлија; чифтелија; чичеклија, чичиклија, чичиклиа; цебелија;

б) **што содржи нешто:** зеирлија, зеерлија, зърлѣја; зјјтинлија; кајмаклија; наутлија; оревлија, ораслија; пастрмалија;

в) **што е од нешто:** мерџанлија; мешинли; мраморлија; памуклија, памбуклија, памукли; самурлија; седефлија; срмалија, срмајлија, срмали; томбаклија; турлија; чабурлија; челиклија; џамлија; џанфезли; шаварлија; шишелија;

г) **што е во некој период:** пубертетлија.

2.4. Четврта семантика на лексемите образувани со турскиот суфикс -ли – Лице или предмет со одредено потекло, припаѓање (на град, село, населба, време и сл.):

- **место:** Вардалија; вилаетлија; гостиварлија; дамасклија; дебарлија; димишлија; дојранлија, ерлија, ирлија; иштиплија; касабалија, касабалиа, кратовалија; меснелија; нашлија; новајлија; паланкалија; рекалија; чичевалија; шеирлија;
- **време:** мајлија.

2.5. Петта семантика на лексемите образувани со турскиот суфикс -ли – Лице кое е вршител на одредено дејство: банкалија; денелиа, канташлија, момоклија, мутавлија; русалија; сараџлија.

2.6. Шеста семантика на лексемите образувани со турскиот суфикс -ли – Место со одредени карактеристики: батаклија, баталија; ветерлија, виранлија; врнежлија, върнежлија; грагорлија; динчлија; дождевлија, дождлија, дожлија; јагајлија; каллија; каменлија, каменли, камлија; мовлија; маѓлија; немлија; орлија; песоклија, пустелија, пустлија; стрмолија, стрмнолија; штурелија.

2.7. Седма семантика на лексеми образувани со турскиот суфикс -ли – Назив на разни поими

а) **назив на предмет:** барабанлија; буклија, буклиа; фандаклија;

б) назив на облека: кошула фџастанлиџа, фастанлиџа, фџастанлиџа; шамлиџа;

в) назив на празник: балакли питок;

г) назив на географска појава: баџраклиџа.

3. Заклучок

Инфилтрацијата на турскиот суфикс -ли во македонскиот јазик бил еден долг и сложен процес, кој иако се одвивал во период на отсуство на нормиран македонски јазик покажува специфични карактеристики. Турскиот суфикс -ли кој успеал да навлезе и да се осамостои во македонскиот јазик ги има следниве карактеристики:

- во периодот на инфилтрацијата во македонскиот јазик имал свое утврдено место во турскиот јазик и се карактеризирал со голема фреквентност;
- бил омилен од страна на македонскиот народ, но воедно внесувал економичност, нијанса или дистинкција во значењето;
- овозможувал разновидност во народниот говор и стилска обоеност во усното народно творештво кое било најразвиено во периодот на нивното навлегување;
- не е навлезен самостојно, туку во рамките на турските лексички заемки;
- успеал да се оддели и осамостои со своја специфичност и семантика затоа што многу долго и фреквентно се употребувал во рамките на турските лексички заемки кај поголем број македонски говори.

При навлегувањето во македонскиот јазик турскиот суфикс -ли во најголем број примери ја задржал истата функција како во турскиот јазик, но воедно во одреден број примери добил и специфични функции.

Турските лексички заемки и новите лексеми градени со осамостоениот суфикс -ли во македонскиот јазик ги имаат следниве семантики:

- лице со одредени внатрешни, духовни, психички и општествени карактеристики;
- живи суштества, растенија или предмети со одредени надворешни карактеристики;
- живи суштества, растенија, предмети или апстрактни поими што се со нешто;
- лице или предмет со одредено потекло, припаѓање (на град, село, населба, време и сл.);
- лице кое е вршител на одредено дејство;
- место со одредени карактеристики;
- назив на разни поими.

Користена литература

- Велковска, Снежана; Антевска, Веновска Снежанка; Маџоска, Груевска Симона; Михајловска, Додевска Олгица; Грујовска, Јованова Елена; Џамбазова, Петрова Снежана; Ристеска, Стефановска Фани; Тантуровска, Лидија; Евроска, Топлиска Катица; Цветановски, Гоце; Ралповска, Бандиловска Елизабета; Дрвошанов, Васил; Каранфиловски, Максим; Цветковски, Живко. (2003). *Толковен речник на македонскиот јазик. Том 1*. Институт за македонскиот јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје.
- Велковска, Снежана; Велковска, Бисерка; Антевска, Веновска Снежанка; Михајловска, Додевска Олгица; Грујовска, Јованова Елена; Јовеска, Оливера; Каранфиловски, Максим; Ристеска, Стефановска Фани; Евроска, Топлиска Катица; Цветановски, Гоце; Ралповска, Бандиловска Елизабета; Цветковски, Живко. (2005). *Толковен речник на македонскиот јазик. Том 2*. Институт за македонскиот јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје.
- Велковска, Снежана; Велковска, Бисерка; Антевска, Веновска Снежанка; Маџоска, Груевска Симона; Ѓоргиева, Давкова Светлана; Конески, Кирил; Каранфиловски, Максим; Ралповска, Бандиловска Елизабета; Ристеска, Стефановска Фани; Денчова, Стоевска Еленка; Евроска, Топлиска Катица; Цветановски, Гоце; Цветковски, Живко. (2006). *Толковен речник на македонскиот јазик. Том 3*. Институт за македонскиот јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје.
- Димитровски, Тодор; Корубин, Благоја; Стаматоски, Трајко. (1986). *Речник на македонскиот јазик*. Македонска книга - Скопје.
- Ergin, Muharrem. (1985). *Türk Dil Bilgisi*. Boğaziçi Yayınları - İstanbul.
- Конески, Кирил. (1995). *Зборообразувањето во современиот македонски јазик*. Бона - Скопје.
- Леонтиќ Марија. (2009). *Турските суфикси во македонскиот јазик со паралели од македонската патронимија и топонимија*. (необјавена докторска дисертација). Универзитет „Свети Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје.
- Настева Јашар, О. (1987). *Турските елементи во јазикот и стилот на македонската народна поезија*. МАНУ - Скопје.
- Настева Јашар Оливера. (2001). *Турските лексички елементи во македонскиот јазик*. Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје.